

Ön cəbhədəki informasiya savaşçısı

İlkin Muradov: "15-20 il hərbi xidmətdə olan şəxslər deyirlər ki, biz, məhz bu günü, torpaqlarımız, Qarabağ üçün döyüşəcəyimiz günü gözləyirdik"

Sentyabrın 27-si döyüşlər başlayandan cəbhəyə üz tutan müxbirlərdən biri də odur. 20 gündür ki, prosesləri izləyir, cəbhədən materiallar hazırlayır, canlı yayımlar edir. Yeni informasiya savaşının iştirakçısıdır. Ancaq özünü informasiya cəbhəsindən çox, əlində silah döyüşdə görmək istəyir. Bunun üçün artıq könüllü olaraq müraciət də edib. "Ümid edirəm ki növbəti çağırışlar olan zaman mənə də ehtiyac olacaq və çağırılacağam" deyən müsahibimiz, "Yeni Müsavat" qəzetinin müxbiri İlkin Muradovdur.

- Cəbhə bölgəsinə sizi çalışdırdığınız media qurumu göndərib, yoxsa bu ezamiyyət öz istəyiniz əsasında olub?

- Cəbhə bölgəsinə "Yeni Müsavat" qəzetinin reportyorları olaraq göndərilmişik. Yeni çalışdığımız müəssisədən buraya ezam olunmuşuq. Cəbhə bölgəsində fəaliyyət göstərmək üçün jurnalistlər akkreditasiyadan keçməlidirlər. Akkreditasiyadan keçməyən media nümayəndəsinin həmin ərazidə çəkiliş aparması və ya işləməsi mümkün deyil.

İstək məsələsinə gəlincə, Tovuz hadisələrində özüm könüllü olaraq cəbhə bölgəsinə getməyi təklif etmişdim. O zaman bu istəyim qəbul edildi. Son cəbhə hadisələrində isə sadəcə hansı istiqamətə getmək istədiyimi soruşdular. Çünki qəzetimizin redaktoru mənim cəbhəyə getmək istədiyimi bilirdi. Mən də Füzuli istiqamətini seçdim.

- Niyə Füzuli?

- Çünki ən gərgin bölgənin bura olacağı ehtimal edirdim. Yanılmamışam.

- Gərgin bölgələrdə həyatı risklər də çox olur. Bu riski nə dərəcədə hiss edirsiniz?

- Təbii ki, döyüş gedən və cəbhəyə yaxın ərazilərdə çalışmaq riskdir. Mən və burada çalışan həmkarlarım dəfələrlə bu risklə üzləşmişik. Reportaj hazırladığımız, canlı yayım etdiyimiz əraziyə top mərmiləri, yaxud digər ağır artilleriyadan açılan atəşlər nəticəsində mərmilə düşür. İndi cəbhə bölgəsində olan jurnalistlərin fəaliyyətinin böyük hissəsi Ermənistan tərəfindən vurulan kəndlərdə və fərdi yaşayış evlərində çəkiliş aparmaqdır. Mərmilə düşən ərazini gedib çəkmək özü də riskdir, çünki heç kim təminat vermir ki, həmin əraziyə növbəti mərmilə düşməyəcək. Bir az alışqanlıq da var, çünki 2014-cü ildən bəri həmişə cəbhədə baş verən hadisələr zamanı biz ezam olunmuşuq. Amma riski həmişə hiss edirik. Digər tərəfdən, ermənilər yalnız Azərbaycan ordusunun mövqelərini deyil, kəndləri və insanların yaşadığı evləri atəşə tutur. Bu, belə desək, qismət məsələsidir. Mərmilə hansısa kəndə və ya yaşayış məntəqəsinə atılanda, orada fəaliyyət göstərən jurnalistlərdə nəşə ola bilər. Risk olsa da, işimiz budur.

- "Bizə cəbhədən danışın" desək, nələrdən danışmaq istəyirsiniz?

- Çox şey danışa bilərəm, ordumuzun tarix yazdığı bu günlərdə cəbhə bölgəsindən danışılacaq söz çoxdur. Məsələn, əsgərlərimiz, zabıtlarımız və hərbiçilərimizlə ünsiyyətdə olan zaman onların danışdığı əhvalatlar, hekayələrdən danışa bilərəm. O hekayələr ki, hər birini dinlədikcə qürur duyursan. 15-20 il hərbi xidmətdə olan şəxslər deyirlər ki, biz, məhz bu günü, torpaqlarımız, Qarabağ üçün döyüşəcəyimiz günü gözləyirdik. Döyüşlərdə iştirak etmək üçün könüllü olaraq müraciət edənlərin hekayələri isə lap maraqlıdır. Əksəriyyəti Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə çağırış üzrə Dövlət Xidmətinə aیلəsindən xəbərsiz müraciət edib. Müraciət ediblər, onları orduya

çağırıblar, cəbhəyə gələndən sonra evlərinə zəng vurub deyiblər ki, bizi orduya çağırıblar, burdayıq, narahat olmayın. Belə maraqlı, insanı kövrəldən və qürurlandıran hekayələr çoxdur və mən ən çox bunlardan danışmaq istəyərdim.

- Cəbhədə olan yerli mətbuat nümayəndələrinin verdikləri informasiyalar, bəzən oxucuları qane etmir. Xarici ölkə mətbuatının nümayəndələrinin daha çox və operativ informasiya verdiklərini bildirirlər. Bununla bağlı fikirləriniz maraqlıdır.

- Yerli mətbuatın verdiyi xəbərlərlə qane olmayan, yerli mətbuatın çatdırdığı informasiyadan razı qalmayan oxucuların böyük əksəriyyəti Türkiyə mediasını izləyən şəxslərdir. Hamımıza məlumdur ki, sentyabrın 27-si savaşa başlayan ilk gündən xarici mətbuatda Azərbaycana ən çox dəstək olan Türkiyə mediasıdır. Azərbaycanda da Türkiyə telekanalları çox izlənilir. Türkiyə mətbuatında da Qarabağ savaşına ciddi önəm verilir. Bütün televiziya kanallarında, xəbər proqramlarında bu mövzu haqqında geniş danışılır. Etiraf etmək

lazıdır ki, dəfələrdə şahidi olurduq və bunun qarşısını almaq mümkün olmurdu. Son illər həm Müdafiə Nazirliyinin, həm də hüquq-mühafizə orqanlarının apardığı təbliğatlardan və böyük səs-küyə səbəb olan dezinformasiya yayan bir qrup şəxslərin cəzalandırılmasından sonra biz buna nail ola bildik ki, insanlar artıq nə yazdıqlarını, nə dediklərini dərk etməyə başladılar. Məsələn, mənim yanımda hansısa bir kənd sakininə Bakıdan kimsə zəng edir, burda vəziyyətin necə olduğunu soruşur. Mən özüm şəxsən şahid olmuşam ki, sakin "telefon söhbəti deyil, nə vaxtsa görüşsək, danışarıq" deyir. Yəni artıq insanlar hətta telefonda bu söhbətləri etmirlər. Məsələn, biri başqasından bir şey eşidir və deyir ki, ay yoldaş, boş ver, rəsmi xəbər nə olsa, o olacaq. İndi "Facebook"da "yaxşı xəbər var, təsdiqlənsin, paylaşacağam" kimi yazanlara sözüm odur ki, təsdiqləndə, paylaşsınız. Paylaşsın sonra təsdiqlənməyini gözləmək nə deməkdir?

Düzdür, Qarabağ bizim ən böyük dərdir. Mən özüm qarabağlı olmasam da, azərbaycanlıyam, mən də hər dəqiqə həyəcan keçirirəm. Amma onu da nəzərə almaq

lazımdır ki, Türkiyə mediası hərbi jurnalistikada çox peşəkardır. Türkiyə neçə savaşlar görmüş ölkədir. Türkiyənin özündəki şərtlər peşəkar hərbi jurnalistlərin yetişməsinə gətirib çıxarıb. Onların çox böyük təcrübəsi var. Mən jurnalist olsam da, onların hazırladığı reportajları, canlı yayımları izləyirəm. Alqışlanası iş görürlər və çox peşəkardırlar. Yəqin ki, Azərbaycan mətbuatı və yerli media ilə müqayisə edəndə, oxucu o fərqi görür və ona görə yerli mətbuatın fəaliyyətindən narazı qalır. İnformasiyanın çatdırılmasını Türkiyə mediası bizdən daha yaxşı edə bilər, amma xəbərin yükü baxımından fərq yoxdur. Çatdırdığımız xəbər, verdiyimiz məlumat eyni olur. Hamı maksimum dərəcədə rəsmi məlumatları verməyə çalışsın.

- Əvvəlki təcrübələrdən fərqli olaraq, indi insanlar daha çox rəsmi xəbərlərə inanırlar, mətbuat da bu məsələdə diqqətli. Ancaq "yaxşı xəbər var, təsdiqlənsin, paylaşacağam" tipli paylaşımaları çox görürük. Siz olduğunuz bölgədə insanların informasiyaya yanaşması necədir?

- Mən 2014-cü ildən bəri baş verən cəbhə hadisələrində müxtəlif bölgələrdə ezam olunmuşam. Məsələn, Ağdama, Tərtər, Qazağa, iyulda Tovuz və bu gün də bura. Mənim bu illər ərzində müşahidə etdiklərim bir-birilərindən tamamilə fərqlidir. Son Tovuz hadisələrində və indi burada olduğum müddətdə onu müşahidə etdim ki, bölgələrdə, cəbhə və sərhəd bölgəsində olan yerli sakinlər çox peşəkarlaşıb. O baxımdan peşəkarlaşıblar ki, əvvəl "WhatsApp" kimi sosial şəbəkələrdə müxtəlif sakinlərin panika, həyəcan yaradan və rəsmi mənbəyi olmayan məlumatları pay-

lazımdır ki, dədə-baba yurdları, yaxınlarının məzarları Qarabağda olanlar, ən yaxınları orda itkin düşmüş insanlar var. Onların gözü, qulağı cəbhədən gələn xəbərlərdədir. Buna görə də, sosial şəbəkələrdə bu cür məlumatları paylaşanda, diqqətli olmalıyıq.

- Hər kəsin cəbhədən xəbər gözlədiyi bir vaxtda siz cəbhədə, əlində silah olduğunuz informasiyanın mənbəyindəsiniz. Yəqin ki, sizə informasiya almaq üçün zəng edən, mesaj yazanlar çox olar...

- Cəbhə bölgəsində olduğumuz üçün rəsmi xəbərlər çıxmadığından bəzən bir gün, bəzən də bir neçə saat əvvəl bizdə o məlumat olur. Dostlar, tanışlar, qohumlar zəng vururlar. Bəzən zəng vurub deyirlər ki, heç kəmə deməyəcəyəm, nə isə varsa, mənə de, bilim. Hamı istəyir ki, nəşə öyrənsin, eşitsin. Bunu kiməsə demək xətrinə soruşurlar, sadəcə, insanlar həqiqətən Qarabağ məsələsində çox həssas və həyəcanlıdırlar. Təsəvvür etmək belə adama çətin gəlir. Bu, 30 illik böyük həsrətdir və bütün azərbaycanlılar bu məsələnin elə günü bu gün həll olunmasını istəyir və bunun üçün də hər şeyə hazırır. Ona görə də, insanlar daha maraqlı və daha həyəcanlıdır.

Ancaq zəng və mesajların hamısını cavablandırmaq, vaxt cəhətdən mümkün deyildir. Bu səbəbdən cəbhəyə gələndə, məcbur olub "Messenger"i silirəm ki, ən azından "WhatsApp"da tanışlar zəng vurur. Amma "Messenger"ə bunun qarşısını ala bilmirsən. Tanımayan insanlar da məlumat üçün zəng vururlar, mesaj yazırlar. Hər dəfə "Messenger"i yenidən yükləyəndə görürəm ki, onlarla, yüzlərlə cavablandırılmamış mesaj var. Belə sorğu-sual baxımından çox əziyyət çəkirik.

Təbii ki təsdiqlənməmiş xəbəri heç bir zaman bölüşmərim. Onlara rəsmi xəbərləri gözləməyi, yazdığımız xəbərləri oxumağı və "Facebook" səhifəmi izləməyi məsləhət görürəm.

- Mühərribə dövründə informasiyaya yanaşma daha həssaslıq tələb edir. Belə məqamda hansı məlumatları paylaşsınız, hansıları yox? Yoxsa mütləq ki, rəsmi təsdiqlənmə gözləyirsiniz?

- Bütün Azərbaycan xalqı olaraq dərk edirik ki, çox ciddi dönəmə girmişik. Jurnalistin yazdığı bir xəbər, sosial şəbəkə istifadəçisinin bir statusu və ya hansısa bir kənd sakininin telefon danışığı və ya göndərdiyi bir səs yazısı bizim əleyhimizə ola bilər. Ona görə də, hamımız bu məsələlərdə diqqətli olmalıyıq. Həssaslıq tələb edən bəzi məqamlar var ki, biz onları ciddi hesab edirik. 5-6 ilin təcrübəsi var. Çalışdığımız müəssisənin rəhbərliyi tərəfindən cəbhə bölgəsində nələri edib, nələri etməyəcəyimizlə bağlı təlimatlar verilib. Onları bilirəm və əməl edirik. Bizim mövqelərimizin, hərbi texnikalarımızın görünməsinə diqqət edirik. Canlı yayımda və video-reportajlarda nələrə diqqət olunması ilə bağlı bilgilərimiz tamdır. Amma daha əvvəl də qeyd etdiyimiz kimi, "yaxşı xəbər var, təsdiqlənsin, paylaşacağam" tipli informasiyaların yazılması qətiyyətlə yolverilməzdir. Çalışırıq ki, mütləq şəkildə həssas mövzularda yalnız və yalnız Müdafiə Nazirliyinin yaydığı rəsmi məlumatları gözləyək. Hər dəqiqə və hər saat prosesləri və məlumatları izləyirik ki, verəcəyimiz hər hansı xəbər Müdafiə Nazirliyini və ya hansısa digər rəsmi qurumu qabaqlamayacaq.

- İş prosesində yerli insanlarla çox ünsiyyətdə olursunuz. Nəyi müşahidə edirsiniz?

- Biz əvvəlki vaxtlarda fərqli mövzularda bağlı müxtəlif bölgələrə ezam olunmuşuq. Amma cəbhə hadisələrində bir az fərqli olur. Məsələn, biz bir neçə ay bundan əvvəl Tovuzda olduq, bu gün də burada Füzulidəyik. Mühərribə dövründə həmişə Azərbaycan xalqının birliyini görmüşəm. Necə ki, indi hamımız ordumuzun, əsgərimizin yanındayıq, onlara möhtəşəm dəstəyimizi göstəririk. Cəbhə bölgəsinə toplaşan polis, əsgər, yerli sakin, jurnalist arasında möhtəşəm birlik və bərabərlik var. Hər kəs başqa birisi üçün nəyindənə keçməyə çalışır. Məsələn, əsgər öz suyunu polise verir, yerli sakin əsgər, polis üçün sarmovarını gətirib çay qaynadır. Həmçinin biz bu qayğıni da görmüşük: həyatına mərmilə düşən və evinin bir hissəsi dağılmış sakinin evindən reportaj hazırlayıq, yaşlı qadındır, deyir ki, bala, hara gedirsiniz, qalmağa yeriniz var? Evimizin belə dağılmasına baxmayın, gedək sizi qardaşimgildə qonaq edim. Yerli sakinlərin belə isti münasibətini görmək, bizi həqiqətən sevindirir.

- Jurnalist olaraq informasiya savaşının iştirakçısısanız. Bəs cəbhədə çalışdığınız dövərdə əlinizə silah alıb əsgərlərə qoşulmaq könlünüzdən keçirmi?

- Tam səmimi deyirəm ki, mənim istəyim bu dəqiqə cəbhədə jurnalist olmaq yox, ön cəbhədə əsgər kimi vuruşmaqdır. Mən bunun üçün yaşadığım Sabunçu rayonunda Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinə müraciət etmişəm, adım siyahıda var. Amma ilk çağırılan könüllülərin siyahısında mən olmadım. Yəqin ki, ehtiyac olsa, ümid edirəm ki, növbəti çağırışlar olan zaman mənə də ehtiyac olacaq və çağırılacağam. Amma çox könüllü müraciət edib. Sabunçuda yaşayan dostlarım səfərbərlik xidmətinə gedəndə deyiblər ki, adam çox olduğu üçün gözləyək. Mən və mənim dostlarım növbədə neçənci olduğumuzu bilməsək də, gözləyirik. Mən də onlardan tez-tez xəbər alıram ki, bizə növbə çatıb, ya yox. Çünki onların bezi illi eyni gündə qeydiyyatdan keçmişdim. Fikirləşirəm ki, onlara növbə çatan gün mənə də çatacaq.

Aygün Asımqızı